

VAQIF YUSIFLI

Səyyarə Məmmədli - 65

Səyyarə Məmmədli bir şair kimi son dərəcə həssasdır, bu həssaslıq bəzən kiçik bir qıqılımdan törəyib oda, alova dönür. ...Səyyarə dərd şairidir, amma dərd eşq dərdi deyil - Vətən dərdidir.

Bu cümlələr mənim istedadlı şair kimi tanıdığım Səyyarə Məmmədlinin 2007-ci ildən nəşr edilən "Zamanın əl ağacı" şeirlər kitabına yazdığım ön sözdən ("Şeirimizin Səyyarəsi") götürülüb. On səkkiz ildən sonra Səyyarənin yeni şeirlər kitabı çapdan çıxıb və mən həvəslə onun bu kitabına da ön söz yazdım. Deyim ki bu 18 ildə Səyyarə Məmmədli bir şair kimi poetik inkişafda olub, şeirlərində sənətkarlıq səviyyəsini artırıb.

Hər bir şairin yazıçılığında onu daha çox məşğul edən mövzu olur - Səyyarə Məmmədli Vətən şairi - Yurd şairidir. O, bütün varlığı ilə Azərbaycana, doğduğu torpağa bağlıdır, burada baş verən ictimai-siyasi hadisələr müstəqillik və azadlıq savaşı, Qarabağ müharibəsi - bu müharibədə şəhid olan igidlərimiz, qəlbində, ruhunda doluşan azərbaycançılıq, türkçülük havası onun əksər şeirlərinin baş mövzudur. Bu mövzu Səyyarənin 2020-ci ildə nəşr olunan "Hələ də uzaq bir səyyarəyəm mən" şeirlər kitabında da nəzərə çarpırdı. Həmin kitab "Dünyam türk dünyasıdır" şeiri ilə açılırdı:

**Dünyanın özü qədə
Qədimdir türkün soyu,
Əzəməti titrədir
Hər zaman yeri, göyü.
Fəxarətdir, özümü
"Mən Türkəm" - deyə öyüm.
Ay məni danan, bir yol
Tariximə bax mənim
Dünyam türk dünyasıdır,
Başqa dünyam yox mənim!**

Yeni şeirlər kitabında da "Dünyam Türk dünyasıdır" ideyası və bu ideya ilə sıx bağlı olan, onu düşündürən nə varsa, bütün bunlar şeirlərində öz poetik ifadəsini tapır.

Səyyarə Məmmədli son 30-40 il ərzində Azərbaycanda baş verən hadisələri şeirlər

rində əks etdirir və burada "şair olmaya birlərsən, amma vətəndaş olmağa borclusan" deyimini yada düşür. Amma belə bir həqiqəti unutmayaq ki, Azərbaycan şairləri - o sıradan Səyyarə Məmmədli də - şairliyi vətəndaşlıqla, vətənpərvərliklə vəhdətdə düşünlür. Səyyarə Məmmədli həqiqətən (şeirlərindən də çox aydın görünür) baş verən bütün hadisələrin içində görünür. O, "44 günün şeirləri" silsiləsini yazır - bu silsilədə noyabrın 8-dəki qələbəmizi alqışlayır; Kəlbəcərin işğaldan azad olunması onu hədsiz sevindirir və arzu edir ki:

**Qandalsız əlini tez başına çək,
Uzat sağ əlini, uzat, Kəlbəcər!
Səndən keçib, səndən sonraya gedək,
Olsun Göyçəmiz də azad, Kəlbəcər!
Deyim "göy" mahalı, göy "mən"i gördüm,
Baxıb Kəlbəcərdən Göyçəni gördüm!**

Xatırladım ki, Səyyarə Oruc qızı Məmmədli Göyçə mahalında - Kəsəmən kəndində, ziyalı ailəsində dünyaya gəlib. Onun şeirlərində Göyçə həsrəti Vətən həsrəti kimi mənalanır:

**Güclü ordum, azad yurdum vat mənim
Hər əsgəri igid, mərdim var mənim,
Hələ Göyçə kimi dərdim var mənim,
Məni o dərdədən də qurtar, İlahi!
Biza Göyçəmizi qaytar, İlahi!**

Şeirlərində "Allah", "İlahi", "Tanrı" kəlmələrinə - bu ulu sözlərə tez-tez müraciət olunur. Təbii ki, dini mənada yox, Allah burada şairin bütün dərdlərinə, müşküllərinə şərik olan ulu Varlıqdır!

**30 il kim oldum, 44 gündə kim,
Göstərdim düşməne, o kimdi, mən kim,
Yenidən gəlmişəm dünyaya sanki,
Gördüm hər kəs "Vətən daşı"dı, Allah!
Qələbəni mən də yaşadım, Allah!**

Səyyarənin Qələbə və Vətən eşqi şeirləri ilə yanaşı, şəhidlərə həsr etdiyi şeirləri də diqqətə layiqdir. "İtkin rəqəmi belədir - 2783 şəhid" - bu şeir kədər hissi ilə sevin-

cin vəhtətindən yaranıb. Şəhidlik həm də qəhrəmanlıqdır, şeirdə məhz bu fikir təbliğ olunur:

**Dünyanı mat qoydu rəşadətiniz,
Qəblərdə yurd saldı məhəbbətiniz,
Ən uca məqamdır şəhadətiniz,
Oldunuz ucalan başda tac, şəhidlər.**

Səyyarə Məmmədli "Məzarsız şəhid" şeir mənim fikrimcə, təkcə onun yaradıcılığında deyil, bütönlükdə müasir şeirimizdə uğurlu bir nümunədir.

Bu şeir Birinci Qarabağ müharibəsi şəhidi İsmayıl İsmayılovun bacısı Lalə İsmayılın qardaşının ad gününə yazdığı şeirin təsirlə qələmə alınmış:

**Bu yerin üstündə, göyün altında,
Harda uyuyursan, məzarsız şəhid?
Məlum olmasa da məkanın, yerin,
Hər yerdə varsan sən, məzarsız şəhid!**

**Məzarın yerlə göy arasındadır,
Almaq olmaz səni hasara, şəhid,
Elə böyükdür ki, sevgin vətənə,
Sığmadın bir kiçik məzara, şəhid!**

"Xan, qayıt gəl kəndinə" şeiri də bu mövzuda yazılan ən gözəl şeir kimi yadda qalır. Xan - burada tarixi və müasirliyi birləşdirən obrazdır.

O, artıq "qayıtdı xan kəndinə, öz doğma Xankəndinə".

Təbii ki, Qələbə, Vətən eşqi, şəhidlik şeirləri ilə Şuşaya şeirlər həsr etməmək günah olardı və Səyyarə Məmmədli Azərbaycanın gözəllik tacı olan Şuşanı da həsrətlə vəsf edir:

**Bu torpağın ömrü bitməzdir sanki,
Ona verilən can şəhid qanıdır.
Burda yaşıllığa tərəvət verən,
Torpağa çilənən şəhid qanıdır.**

**Bircə kərə səni görən kəs istər,
Qala burda sənənbəlan tək, Şuşa!
Gözümə köçürdüm səni beləcə,
Yenə də alınmaz qalam tək, Şuşa!**

Səyyarə Məmmədli "Ürək dililə danışan" şairlərdən biridir. Ona ürəyinə hökm edirsə, onu yazır. "Mənə göyçəni verin" şeirində yurd həsrətini dilə gətirir ("Mənə Göyçəni verin, Vətən mənə dar gəlir"), milli bəzəyimiz olan kəlağayını mədh edir ("Elə incədir ki, üzükdən keçir, Açılında yamağ, yol kəlağayı"), qəbristanlıqda düşüncələrə dalır ("Üstdə daşlar "bir"dir", amma bilinmir, Tortaq altı kimin yeri haradır"), ürəyindən şikayətlənir və həm də onu sevirlər ("Nə qədər dərd, fikir olsun, ürək onu tək daşıyır"), zamanın varlığını təsdiq edir ("Hər şey dəyişəndir həyatda, yalnız dəyişməz zamanın hamar, düz yolu"), həyatdakı təzadlardan da söz açır və s.

Amma onun bir şeiri də var ki, bu şeir Səyyarənin poetik obraz yaratmaq bacarığını sübut edir. Bu, "Ümid" şeiridir:

**Bir kərə doğrulmamısan,
De mənimçün nəsən, ümid!
Nə mən səndən əl çəkirəm,
Əl çəkirsən nə sən, ümid!**

**"Yox"dan danışır yanma sən,
Olub, özünü danma sən,
Mən yaşa doldum, amma sən,
Necə var eləsən, ümid!**

Səyyarə Məmmədli qısa - yığcam şeirlər də yazır. Əsasən 4 misradan ibarət olan bu bayatı, rübai şeirlərinə xas olan fikrlərin bədii ifadəsi əsas yer tutur.

**Əl çəkmir yaxandan tapanda səni,
Düzülə-düzülə dözülmür ki, dərd!
Sanki xoşhal olur, üzdükcə səni,
"Çədikcə" uzanır, üzölmür ki, dərd!**

**Gedirik, gedənin ardınca biz də,
Yenə vaxtın çoxu "anmağa" gedir
Görən nə qalacaq bizdən həyatda,
Ömrümüzün çoxu "yanmağa" gedir.**

Mən Səyyarə Məmmədlinin yeni şeirlər kitabını oxudm, onun bir şair kimi artıq tam yetkinlik mərhələsinə qədəm qoyduğunu söyləyirəm. Ona yeni poetik uğurlar arzulayıram!